

ИЗВЕШТАЈ

о спроведеним Јавним консултацијама о Нацрту програма заштите ваздуха у Републици Србији за период од 2022. до 2030. године са Акционим планом

Јавне консултације на Нацрт програма заштите ваздуха у Републици Србији за период од 2022. до 2030. године са Акционим планом спроведене су стављањем документа на увид јавности 28. октобра 2021. године на сајт Министарства заштите животне средине (<https://www.ekologija.gov.rs/saopstenja/najave/treca-konferencija-javne-konsultacije-u-postupku-predstavljanja-nacrta-programa-zastite-vazduha-u-republici-srbiji-sa-akcionim-planom>), као и на сајт пројекта ([EU Za tebe](#)), и презентацијом документа дана 29. октобра 2021. године у Београду, путем Zoom платформе (https://us06web.zoom.us/webinar/register/WN_FCsg8TDqRAYxYEbzTavzUA), због тренутне COVID ситуације, у периоду од 10:00 до 13:00 часова. Рок за достављање коментара, примедби и сугестија био је до 08.11.2021. године.

Јавне консултације су биле прилика за представљање резултата више-критеријумске анализе за три сценарија, као и Нацрта програма заштите ваздуха у Републици Србији за период од 2022. до 2030. године са Акционим планом који је један од очекиваних резултата у оквиру Пројекта ИРА 2014 „ЕУ за бољу животну средину - Развој оквира за усклађивање са законодавством ЕУ у области ваздуха, хемикалија и хоризонталних питања”.

Нацрт програма заштите ваздуха у Републици Србији за период од 2022. до 2030. године са Акционим планом је једна од активности која се спроводи у оквиру пројекта „ЕУ за бољу животну средину – Развој оквира за усклађивање са законодавством ЕУ у области ваздуха, хемикалија и хоризонталних питања” (ИПА 2014).

До сада су одржане укупно 3 конференције - јавне консултације о Нацрту програма заштите ваздуха у Републици Србији за период од 2022. до 2030. године са Акционим планом.

Прва конференција је одржана дана 16.04.2021. године на којој су представљени прелиминарни налази са пројекцијама емисија везаним за два сценарија (WAM A и WAM B). **Друга конференција је одржана дана 10.09.2021.** године на којој су представљени резултати свих сценарија смањења емисија, укључујући и WAM C сценарио који нуди опције за решавање преосталих жаришта са проблемом квалитета ваздуха, заједно са здравственим предностима и одговарајућим улагањима, односно анализом исплативости. **Трећа конференција је одржана дана 29.10.2021.** године на којој је стављен на увид јавности и презентован Нацрт програма заштите ваздуха у Републици Србији за период од 2022. до 2030. године са Акционим планом.

Као резултат спроведених јавних консултација, Министарству заштите животне средине и пројекту „ЕУ за бољу животну средину – Развој оквира за усклађивање са законодавством ЕУ у области ваздуха, хемикалија и хоризонталних питања” (ИПА 2014), достављени су коментари, примедбе и сугестије, и исти су достављени експертском тиму у циљу сачињавања овог извештаја.

Јавним консултацијама на Нацрт програма заштите ваздуха у Републици Србији за период од 2022. до 2030. године са Акционим планом присуствовали су представници државних органа и организација, привредних субјеката, пословних удружења, стручне јавности, међународних организација, организација цивилног друштва и друга заинтересована лица у области заштите животне средине:

-Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде;

ИЗВЕШТАЈ О СПРОВЕДЕНИМ ЈАВНИМ КОНСУЛТАЦИЈАМА (УЧЕШЋУ ЈАВНОСТИ, ЗАИНТЕРЕСОВАНИХ ОРГАНА И ОРГАНИЗАЦИЈА) НА НАЦРТ ПРОГРАМА ЗАШТИТЕ ВАЗДУХА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ ЗА ПЕРИОД ОД 2022. ДО 2030. ГОДИНЕ СА АКЦИОНИМ ПЛАНОМ

- Министарство заштите животне средине;
- Привредна комора Србије;
- Републички секретаријат за јавне политике;
- РХМЗ-Републички хидрометеоролошки завод Србије;
- Европска комисија, (Joint Research Centre)-Заједнички истраживачки центар;
- Делегација Европске уније;
- Амбасада Немачке у Србији;
- RES фондација (Partnerships for Resilience);
- GIZ (The Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit)- Немачка организација за међународну сарадњу;
- UNEP (United Nations Environment Programme)- Програм Уједињених нација за животну средину;
- CEUS-Центар за експерименте и урбане студије;
- Градска управа Пирот;
- Стручни саветник (експерт);
- ТМФ-Технолошко-металуршки факултет;
- xЕco - Extreme Ecology;
- Trash Hero Beograd;
- UNOPS Србија;
- Victoria consulting d.o.o.;
- RNS (Regulatory News Service);
- Странка слободе и правде;
- eCreate;
- CAOS Borboletas e Sustentabilidade Lda
- Грађанин;
- Oasis фондација;
- Регулаторни институт за обновљиву енергију и животну средину (RERI);
- Светска банка (World Bank);
- Стална конференција градова и општина;
- Француска агенција за развој (AFD);
- Завод за јавно здравље Тимок Зајечар;
- Медицински факултет у Новом Саду;
- World Bank consultant- консултант Светске Банке;
- Комора италијанско-српских привредника (CCIS);
- Завод за јавно здравље Тимок.

Коментаре, примедбе и сугестије доставили су:

1. *Владимир Ђурђевић*, Физички факултет, Београд;
2. *Гордана Грујић*, Oasis;
3. *Огњан Пантић*, Београдска отворена школа;
4. *Александар Маџура*, Res фондација;
5. *Даниела Михајловић*, Еко Сурдулица;
6. *Драгана Петровић*, Victoria consulting d.o.o.;
7. *Ненад Јанковић*, Милан Благојевић – Наменска;
8. *Горан Суботић*, грађанин;
9. *Дубравка Галић*, грађанка;
10. *Светлана Вукајловић*, Удружење грађана;
11. *Наташа Глигоријевић*, Центар за одрживи развој Србије;

ИЗВЕШТАЈ О СПРОВЕДЕНИМ ЈАВНИМ КОНСУЛТАЦИЈАМА (УЧЕШЋУ ЈАВНОСТИ, ЗАИНТЕРЕСОВАНИХ ОРГАНА И ОРГАНИЗАЦИЈА) НА НАЦРТ ПРОГРАМА ЗАШТИТЕ ВАЗДУХА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ ЗА ПЕРИОД ОД 2022. ДО 2030. ГОДИНЕ СА АКЦИОНИМ ПЛАНОМ

12. Ана Филиповић, RERI;

13. Зока Јовановић, грађанка.

14. Анонимно питање

У наставку дајемо одговоре на пристигле коментаре, примедбе и сугестије.

Владимир Ђурђевић, Физички факултет, Београд

Примедба-коментар	Одговор
Да ли можете да учесницима омогућите да виде листу осталих онлине учесника?	Материјали са данашње конференције биће доступни на сајту пројекта (https://eas3.euzatebe.rs/rs/vesti/pokrenute-javne-konsultacije-za-nacrt-programa-za-zastitu-vazduha-u-republici-srbiji-sa-akcionim-planom) и Министарства заштите животне средине кроз Извештај о спроведеним јавним консултацијама.
Да ли пројектни тим може да пошаље линк веб стране пројекта, на којој се налазе сви извештаји пројекта (од његовог почетка) који су претходно израђени и предати Министарству?	Линк веб стране пројекта је EU Za tebe .
Предлажем да се у Прилог 4 укључе и резултати моделовања WEM сценарија. Зашто је WEM сценарио искључен из Прилога 4?	Уважавамо примедбу. Биће извршена провера.
Да ли господин Матеј може да прокоментарише везу између SO ₂ и PM честица?	Веза између SO ₂ и PM честица постоји. Емисије SO ₂ такође доводе до стварања других сумпорних оксида (SO _x). Сумпорни оксиди могу да реагују са другим једињењима у атмосфери и формирају fine честице (PM). Спровођењем техничких мера прописаних НЕРП-ом доћи ће и до смањења емисија прашкастих материја (PM честица), сумпор диоксида и оксида азота из старих великих постројења. Ово ће имати велики утицај на животну средину, али нема утицај на квалитет ваздуха у појединим градовима у Србији. У оквиру пројекта је извршено моделовање за град Бор и тачно је утврђено шта треба урадити да би се квалитет ваздуха у Бору побољшао.
Да ли су на листи 16 мера анализирани и мере из WEM сценарија као што је НЕРП?	Сви WAM сценарији већ директно укључују резултате WEM сценарија али не укључују трошкове, с обзиром да су ти трошкови дефинисани другим документима као што је нпр. НЕРП. Односно, трошкови за постојеће политике и мере које су већ имплементирани или се имплементирају или су интегрисани у другим стратешким документима. Дакле, ова листа мера је управо ту како би се редуковала емисија гасова и честица на ниво који је неопходан да би се достигао крајњи циљ.
Толико дискусије о аутомобилима, значи ли то да су аутомобили највећи (тренутно) проблем?	Највећи проблем је грејање у домаћинствима, али аутомобили су свакако препознати као један од проблема.
Број превремених смрти за РЕФ је ~10000, за WEM је ~7500 да ли то значи да је непримењивање НЕРПа заслужно за ~2500 превремених смрти?	Поред НЕРП-а, ту су и друге мере (обнова возног парка или апарата за домаћинство) које утичу. Мере из НЕРП-а доприносе смањењу емисија загађујућих материја у ваздух и самим тим побољшању квалитета ваздуха и утицаја на здравље становништва. Мора се напоменути да је загађење ваздуха само један од фактора ризика који може утицати на здравствени статус грађана.

ИЗВЕШТАЈ О СПРОВЕДЕНИМ ЈАВНИМ КОНСУЛТАЦИЈАМА (УЧЕШЋУ ЈАВНОСТИ, ЗАИНТЕРЕСОВАНИХ ОРГАНА И ОРГАНИЗАЦИЈА) НА НАЦРТ ПРОГРАМА ЗАШТИТЕ
 ВАЗДУХА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ ЗА ПЕРИОД ОД 2022. ДО 2030. ГОДИНЕ СА АКЦИОНИМ ПЛАНОМ

	<p>Поред НЕРП-а имамо и друге стратешке документе као што је Стратегија јавног здравља у РС 2018-2026. година која садржи мере чијом имплементацијом се може утицати на здравствени статус и продужење животног века.</p>
<p>Питање за Министарство: Када се очекује да ће програм бити усвојен од стране Владе? Да ли ће бити организовано јавно слушање у Скупштини?</p>	<p>Читав процес израде Нацрта програма за заштиту ваздуха са акционим планом ради се врло транспарентно и сваки корак који је урађен је био приказан најпре кроз ове конференције. Скрећемо пажњу да је ово нулти нацрт, и жеља нам је да добијемо што више коментара, сугестија и примедби јер је ово рана фаза у којој можемо да урадимо неку корекцију, допуну и да прихватимо неку иницијативу и поспешимо квалитет овог Програма. Наредни кораци односиће се на транспарентност и учешће јавности. Нама тек предстоји јавна расправа у трајању од 20 дана. Очекујте и извештај са данашње конференције убрзо на сајту пројекта и Министарства. Министарство ће испоштовати целокупну процедуру у погледу јавне расправе и свих момената који даље подразумевају учешће јавности и транспарентности. То укључује и презентацију у Народној скупштини, Одбору за заштиту животне средине.</p>
<p>Да ли можемо да добијемо оквирне датуме усвајања? Хвала!</p>	<p>Након ових корака припрема се процедура за спровођење Јавне расправе, у наредних месец дана, у трајању од 20 дана. Након објављивања Извештаја о спроведеној Јавној расправи, на усклађен документ прибављају се мишљења – релевантних министарстава и са комплетном потребном документацијом Нацрт Програма може ићи на Владу на усвајање.</p>
<p>Предлажем да Министарство пошаље питања из чета пројектном тиму, након краја састанка, и да се на свако одговори писменим путем и објави на сајту пројекта. Да ли се са овим предлогом слажу организатори и присутни? Молим учеснике да одговоре у чету:</p>	<p>Слажемо се са предлогом. Питања и одговори ће бити обрађени и укључени у Извештај о јавним консултацијама, који ће се објавити најкасније 15 дана након спроведених јавних консултација.</p>

Гордана Грујић, Oasis

Примедба-коментар	Одговор
<p>Према мерењу везаном за NO₂ које је Оасис урадила у оквиру међународног пројекта, скоро 14 мерних места је премашило 40 микрограма по кубном метру. На некој локацији детектована је концентрација NO₂ до 100 микрограма по кубном метру. Мерење је обављено у Швајцарској. У 2021. години у Београду 40 микрограма по кубном метру је годишња гранична вредност.</p>	<p>Баш због таквих проблема који су идентификовани и у другим земљама, можемо да кажемо да смо приступили интензивнијем сценарију везано за возила, јер је главни извор NO_x транспортни сектор, те је посебан фокус стављен на транспорт. Такође, потребно је обновити и јавни саобраћај, а онда и остала путничка возила и лака теретна возила. Свакако је то проблем велике потрошње дизела по читавој Европи, па и у Србији. Тај проблем у Србији је потребно решавати у наредним годинама, те би мера подразумевала најпре замену EURO 3 са EURO 5, а након тога и са EURO 6. Ова мера подразумевала би увоз возила која испуњавају стандарде EURO 5 и EURO 6. Напомињемо да сва мерења квалитета ваздуха треба да се раде у складу са прописима РС.</p>
<p>Са повећањем увоза аутомобила са дизел моторима и евро 2,3,4 старим преко 10 година, смањење NO₂ се не може постићи! Нити РМ 10 и РМ 2.5 као секундарни загађивачи NO₂. У конкретним циљевима недостаје транспорт.</p>	<p>Управо стога смо предложили меру забране увоза аутомобила EURO 2, 3 и 4 и паралелно са тим и новчане подстицаје за расходе аутомобила, што ће допринети обнављању возног парка. Како би се осигурала боља транспарентност, број специфичних циљева је ограничен. Управо с тога се све категорије енергетске трансформације и потрошње агрегирају на нивоу енергетског сектора који укључује и транспорт такође. Међутим, специфични циљеви за сектор транспорта укључени су у Прилогу 4.</p>
<p>Зашто се увођење правила за увоз аутомобила која користе Еуро 5 не очекује пре 2024? И Еуро 6 пре 2025?</p>	<p>Технички тим експерата приступа конзервативно периоду који је потребан за спровођење ове мере, узимајући у обзир националне околности када говоримо о усвајању и имплементацији стратешких документата и одлука везаних за климу и животну средину у Србији. Такође, скрећемо пажњу на неопходност периода транзиције у области заштите животне средине, а у складу са тим и обавезе у погледу усклађивања регулативе и спровођењу стратешких докумената.</p>
<p>Још једно запажање у смислу тога колико је важно да се добију белешке са одржаних састанака. Ја сам на прошлом састанку поставила питање у смислу захтева да се укључи и црни угљеник у опсег мерења и мере за његово смањење, а ви сте рекли да то није предвиђено и није предмет овог документа са објашњењем да је беспотребно. Наиме, у сваком предложеном документу је</p>	<p>По коментару датом од стране експерта на пројекту „Црни угљеник” је већ укључен у емисију РМ2.5 и РМ10, као и у моделовању дисперзије.</p>

ИЗВЕШТАЈ О СПРОВЕДЕНИМ ЈАВНИМ КОНСУЛТАЦИЈАМА (УЧЕШЋУ ЈАВНОСТИ, ЗАИНТЕРЕСОВАНИХ ОРГАНА И ОРГАНИЗАЦИЈА) НА НАЦРТ ПРОГРАМА ЗАШТИТЕ ВАЗДУХА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ ЗА ПЕРИОД ОД 2022. ДО 2030. ГОДИНЕ СА АКЦИОНИМ ПЛАНОМ

<p>наведено али само споменуто управо то што сам предложила и то у вашој следећој форми: „Изнамена су утврђене нове обавезе смањења националних емисија за 2020. годину и даље. Измене нарочито укључују смањење емисија за црни угљеник.” Дакле, мислим да је боље да се прво добро размотре сви предлози а не побијати по сваку цену сваки предлог који вам пристигне укључујући и овај у вези контрадикторних измена и допуна закона у контексту овог плана.</p> <p>Посебно је опет кажем важно да обавестите јавност која је узела учешће о белешкама са свих скупова. Ја ћу своје примедбе на план објавити јавно у дневној штампи да се зна!</p>	
<p>За аутомобиле старости од пет до 20 година, чија је запремина мотора већа од 2.000 кубика, од 1. јануара следеће године ће се плаћати од 25 до 65 одсто нижи порез приликом регистрације него сада.</p>	<p>Мера која се помиње у вестима односи се на годишњу цену регистрације постојећих возила преко 2001 кубика, што у Србији представља веома мали удео у возном парку. Ова мера није повезана са мером у Програму која се односи на забрану увоза моторних возила која не испуњавају одређени ЕУРО стандард.</p>
<p>Колики удео представљају возила изнад 2001 смм у возном парку? Ова мера значи подстицај и охрабрење грађана да купују половна возила као популистичка мера.</p>	<p>У складу са одговором експерта са пројекта возила изнад 2001 смм представљају мање од 4% удела у возном парку.</p>
<p>Молим Вас прочитајте овај текст https://www.novosti.rs/vesti/eekonomija/1051437/registracija-nove-cene-registracija-vozila-2022 који се односи на регистрацију старих возила.</p>	<p>Мера која се помиње у вестима односи се на годишњу цену регистрације постојећих возила преко 2001 кубика, што у Србији представља веома мали удео у возном парку. Ова мера није повезана са мером у Програму која се односи на забрану увоза моторних возила која не испуњавају одређени ЕУРО стандард.</p>

Огњан Пантић, Београдска отворена школа

Примедба-коментар	Одговор
Да ли је грејање домаћинства обухваћено „Енергетским сектором” или не? (у Специфичном циљу 1).	Одговор је да. Специфични циљ 1 покрива енергетску потрошњу. За РМ је 58,3% смањење и ту је главни акценат.

Анонимно (Гост)

Примедба-коментар	Одговор
<p>Поштовани, најава конференције је била тек јуче преко веб сајта Министарства. Како већина заинтересоване јавности није имала прилику да се о томе информише и испланира своје време за учешће, молба за информацију: Да ли ће снимак бити доступан (када и где) како би се што више заинтересоване јавности стварно информисало и укључило? Хвала унапред.</p>	<p>Материјали са данашње конференције ће бити објављени на сајту (EU Za tebe) и можете прочитати детаљно целокупни материјал, као и презентације и можете доставити ваше мишљење, примедбе и предлоге на мејл адресу: pzv-sugestije@eas3.rs Нацрт програма заштите ваздуха у Републици Србији за период од 2022. до 2030. године са Акционим планом дат је на увид јавности 28. октобра 2021. године постављањем на сајт Министарства заштите животне средине (https://www.ekologija.gov.rs/saopstenja/najave/trecakonferencija-javne-konsultacije-u-postupku-predstavljanja-nacrta-programa-zastite-vazduha-u-republici-srbiji-sa-akcionim-planom). Рок за достављање коментара, примедби и сугестија био је до 08.11.2021. године.</p>
<p>Поштовани, у тренутном нацрту Програма нису обухваћене мере у вези спречавања даље праксе паљења отпада (отпадних каблова и сл) које се одвија углавном на ободима града (на пример иза блокова 45, 72.). То је велики проблем који надлежни годинама не решавају јер изгледа да и надлежности нису јасно одређене. Тровање грађана на тај начин се дешава и по неколико пута дневно. „Сировине” за спаљивање се организовано доносе комби превозом. Грађани су директно угрожени, а конкретних акција није до сада било нити је ико кажњен. Сви окрећу главу и тврде како нису надлежни. Молба да се укључи и тај део. На пример, барем кроз јасније дефинисање надлежности за тај део и упутство грађанима како да реагују, као и за дефинисање конкретних санкција за надлежне који наставе да не реагују на позиве или не реагују правовремено.</p>	<p>Што се тиче спаљивања каблова, и у Словенији имамо исти проблем. То је проблем који треба да се реши кроз надлежности у области управљања отпадом. Нелегалне активности ми не можемо решавати кроз Програм, а тих нелегалних активности има јако много нажалост. Ту је неопходна само ажурност. У Словенији ако неко примети да су се палиле гуме, постоји могућност да позову ватрогасце који даље решавају проблем. То је једини начин –дојава да постоји проблем и кроз вертикално успостављен систем који треба да функционише, било полиција, било ватрогасци+полиција.</p>

ИЗВЕШТАЈ О СПРОВЕДЕНИМ ЈАВНИМ КОНСУЛТАЦИЈАМА (УЧЕШЋУ ЈАВНОСТИ, ЗАИНТЕРЕСОВАНИХ ОРГАНА И ОРГАНИЗАЦИЈА) НА НАЦРТ ПРОГРАМА ЗАШТИТЕ ВАЗДУХА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ ЗА ПЕРИОД ОД 2022. ДО 2030. ГОДИНЕ СА АКЦИОНИМ ПЛАНОМ

Примедба-коментар	Одговор
Слично је и за паљење стрњике. Видим да је укључено једним делом у програм али оно што је пракса је да се нико не санкционише. Пољопривредници имају и професионалне брениере за те намене и без икаквог устручавања пале сваке године жетвене остатке. Често и уз саме прометне саобраћајнице. То се дешава не само због ниске свести да је то лоша пракса већ зато што се таква пракса реално не санкционише. Уколико се већ планирају брошуре, мислим да би било добро преиспитати и надлежности, направити брошуру и коме се у складу са тим пријављује и које су забрањене казне за то.	Што се тиче паљења стрњике, та активност је забрањена на основу два закона, према Закону о заштити од пожара и према Закону о пољопривредном земљишту. Кроз ову меру и ове активности треба да буду идентификовани сви узроци зашто се то још увек дешава. Тај проблем ми не можемо да адресирамо кроз Програм јер је дефинисано другим законима, али нема механизма за санкционисање. Ово није у надлежности Министарства заштите животне средине.

Александар Маџура, Res fondacija

Примедба-коментар	Одговор
Да ли је методологија за обрачун подстицаја објашњена у Програму?	Јесте, али можда ће се тај део додатно унапредити, колико процената је потребно за додатне подстицаје. У самом Програму подстицаји иду од 40% до 80%, то су велике бројке. Ако није потпуно јасно у Програму, у самој мери ће се то додатно и детаљно појаснити.
Требало би увести трговину без ПДВ-а за уређаје и топлотне пумпе усклађене са еко-дизајном, што би омогућило огромне уштеде јавних трошкова због смањења загађења ваздуха.	Трговина без ПДВ-а за уређаје и топлотне пумпе усклађене са еко-дизајном се уводи, посебно у градовима са комплексним тереном (уске долине) као што су Ужице и Ваљево, где моделовање показује да је примена топлотних пумпи неопходна како би се постигао одговарајући квалитет ваздуха. Како бисмо побољшали транспарентност овог документа, даћемо додатне информације у табели 9.3 у оквиру мере WAM C1.
Желим да истакнем да је процес израде нове Енергетске стратегије у току. Док причамо, развијају се сценарији које морате одмах информисати о свом раду, посебно на грејању! Њихови сценарији за грејање захтевају тренутне информације из вашег пројекта.	Са задовољством ћемо поделити било коју информацију неопходну за припрему Енергетске стратегије.
Да ли WEM сценарио показује везу између SO ₂ и PM? Ту долази до смањења емисија SO ₂ за 90 и више посто, а PM 2.5 за 15%. Пад у концентрацијама PM је готово 30%?	Да, услед значајног смањења SO ₂ , који је прекурсор суспендованих честица PM _{2.5} , суспендоване честице PM _{2.5} су несразмерно смањене у WEM сценарију у поређењу са WAM сценаријима.

ИЗВЕШТАЈ О СПРОВЕДЕНИМ ЈАВНИМ КОНСУЛТАЦИЈАМА (УЧЕШЋУ ЈАВНОСТИ, ЗАИНТЕРЕСОВАНИХ ОРГАНА И ОРГАНИЗАЦИЈА) НА НАЦРТ ПРОГРАМА ЗАШТИТЕ
ВАЗДУХА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ ЗА ПЕРИОД ОД 2022. ДО 2030. ГОДИНЕ СА АКЦИОНИМ ПЛАНОМ

<p>Молим да се пошаље информација Министарству енергетике о сценарију WEM C што пре.</p>	<p>У току је припрема процедуре за спровођење Јавне расправе, која ће започети у наредних месец дана, у трајању од 20 дана. Документ је и сада доступан на сајту Министарства и биће у периоду одржавања Јавне расправе. Након објављивања Извештаја о спроведеној Јавној расправи, на усклађен документ прибављају се мишљења релевантних министарстава, укључујући и Министарство рударства и енергетике.</p>
<p>Да ли је препоручено укључење информације о квалитету ваздуха у информативне емисије на телевизијама са националном фреквенцијом?</p>	<p>Што је више информација о квалитету ваздуха доступно грађанима то боље, али то са друге стране ствара и притисак на доносиоце одлука. Скрећемо пажњу да је од кључног значаја да се Програм усвоји и имплементира јер само на тај начин можемо допринети да квалитет ваздуха буде све бољи. Информације из разноразних медија и апликација могу и не морају да буду тачне. Информисање грађана је важно и у погледу- инвестиција у савременије уређаје у домаћинству уз подстицај државе.</p>

Даниела Михајловић, Еко Сурдулица

Примедба-коментар	Одговор
Неопходно је укључити Смедерево, Сурдулицу, Врање.	Нацрт Програма укључује тренутне зоне и агломерације, одређене Уредбом о одређивању зона и агломерација („Службени гласник РС”, број 58/11 и 98/12). Међутим, током анализе приметили смо да је ситуација слична и у другим градовима Србије који су део зоне „Србија”.
Велики проблем је и недовољна рециклажа пластике, стакла, хартије. Да ли је рециклажа укључена у Програм и у којој мери?	Рециклажа није укључена у Програм, јер ако Ви адекватно одлажете отпад и ако адекватно управљате депонијама, у том случају не мора бити укључена. Али ако се не управља правилно депонијама, онда постоји проблем са емисијама метана. Тренутно је у току рад на изради Програма за управљање отпадом од 2021-2031. године и Закона о управљању отпадом.
Поштовани, јављам се испред удружења "Еко Сурдулица". Можда вам је познато да на територији општине Сурдулица имамо пораст малигну обольења, кардиоваскуларних проблема и проблема са порастом астме код деце... У прилогу је достављен раст малигну обольења...	Поштована, хвала на обраћању и достављеним информацијама. Ваш мејл је послат тиму пројекта ради даље обраде и анализе. Такође, било би добро проследити информацију Министарству здравља ради спровођења стручних мера из области здравља, као и указивања на потребу стручне анализе која би била изведена са аспекта различитих уско специјализованих струка, а у циљу здравствене заштите становништва.

Драгана Петровић, Victoria consulting d.o.o.

Примедба-коментар	Одговор
Који је е-маил за достављање званичних коментара на Програм?	PZV-sugestije@eas3.rs; office@eas3.rs , на ове мејл адресе се могу слати коментари на Програм.
Да ли ћете читати и питања која су постављена у QA секцији (и дати одговоре)?	Наравно, иста ће бити прочитана.
Паљење стрњике је делимично укључено али паљење каблова није уопште укључено. Проблем и јесте што су сви одговори да није нико надлежан конкретно. У Словенији свакако није оваква ситуација.	Ово питање није предмет нацрта Програма, већ прописа из области управљања отпадом, као и програма из те области.
Да ли може да се уради кроз Програм анализа надлежности и да се уради упутство за грађане у вези са надлежностима?	Сваки програм прописује надлежне органе који су укључени у реализацију мера. Много мера је предвиђено за Министарство рударства и енергетике или Министарство пољопривреде, али свака мера има дефинисане носиоце мере и тај носилац ће бити у обавези да извештава о реализацији мера које ће се усвојити

ИЗВЕШТАЈ О СПРОВЕДЕНИМ ЈАВНИМ КОНСУЛТАЦИЈАМА (УЧЕШЋУ ЈАВНОСТИ, ЗАИНТЕРЕСОВАНИХ ОРГАНА И ОРГАНИЗАЦИЈА) НА НАЦРТ ПРОГРАМА ЗАШТИТЕ ВАЗДУХА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ ЗА ПЕРИОД ОД 2022. ДО 2030. ГОДИНЕ СА АКЦИОНИМ ПЛАНОМ

	<p>Програмом. Да би се ово обезбедило, потребно је јачање капацитета у министарствима. Мора се пратити спровођење комплетног програма и одржавати организациони састанци за праћење и имплементације тог програма.</p> <p>Искуство експерта ангажованог на пројекту је да се у Србији много докумената може усвојити али када се тражи неки програм за имплементацију, те информације су тешко доступне. У складу са наведеним експерт сматра да кад се усвоји план или програм неко треба да га прати, и ако Програм не иде по временском распореду онда је потребно употребити неке корективне мере. По мишљењу експерта то је начин на који се може пратити имплементација програма.</p>
<p>Примена не функционише у пракси (за паљење отпада и каблова), а ако се не убаци у Акциони план нешто да се уради тешко да ће нешто бити конкретније урађено. Молба да се тема паљења отпада и каблова укључи. Надлежни не реагују и надлежности нису јасно одређене и то мора да се мења и јасније дефинише. Потребно је да се то питање обухвати на неки начин и у овом Програму.</p>	<p>На ово питање је већ дат одговор. Овај проблем треба да буде препознат кроз Програм, Стратегију или Акциони План у области управљањем отпадом.</p> <p>Питања која се односе на паљење гума и каблова су прослеђена тиму који ради на изради Програма за управљање отпадом од 2021-2031. године, као и на законодавном оквиру у овој области.</p> <p>У наставку следи одговор: „Управљање отпадом је регулисано одредбама Закона о заштити животне средине и Законом о управљању отпадом. Спаљивање отпада је прописано посебном Уредбом о термичком третману отпада, те се такве активности морају спроводити постуци стриктне одредбе.</p> <p>У односу на жалбе које су стигле, а које се углавном односе на незаконито поступање са отпадом од стране физичких лица, односно неформалних сакупљача отпада, који спаљују каблове ради одвајања бакра, такве активности се морају пријавити МУП-у, као кривично дело против животне средине. Одредбе Кривичног законика - члан 260. и 266. тачка 1)“.</p>
<p>Када је оквирно планирана званична јавна расправа за Програм?</p>	<p>Благовремено ћете бити обавештени када ће бити јавна расправа. У току је припрема процедура за спровођење Јавне расправе, која ће започети у наредних месец дана, у трајању од 20 дана.</p>
<p>Било би добро да се подели и цео снимак јер се цео овај састанак снима и техничке могућности постоје за то. Свакако ће бити корисно и за формулацију питања за јавну расправу.</p>	<p>Снимак је доступан онлине на сајту пројекта (EU Za tebe).</p>
<p>Хвала пуно унапред за сумирање питања и одговора. То ће бити баш корисно. Ово је у интересу свих нас. Можемо да будемо много, много бољи али је битна партнерска сарадња, транспарентност и укључивање заинтересованих страна. Поздрав свима!</p>	<p>Захваљујемо се на коментару.</p>

Ненад Јанковић, Милан Благојевић – Наменска

Примедба-коментар	Одговор
Да ли могу добити извештаје које је споменуо проф. Владимир Ђурђевић?	Молимо Вас пошаљите Ваш упит и мејл на PZV-sugestije@eas3.rs ; office@eas3.rs .

Горан Суботић, грађанин

Примедба-коментар	Одговор
Да ли постоји план за решавање проблема свакодневног, дивљег спаљивања гума и каблова на отвореним површинама у насељеним местима? Ово је системски проблем. Само на територији главног града постоји десетине локација широм обода на којима се врши спаљивање/топљење гума и пластике.	То је проблем који треба да се реши кроз надлежности у области управљања отпадом. Нелегалне активности ми не можемо решавати кроз Програм заштите ваздуха, већ кроз стратешка документа из области управљања отпадом и законодавни оквир у области управљања отпадом.
Да ли је предвиђен систем за узбуњивање и обавештавање становништва у одређеним срединама о моментима када нпр. концентрација PM2.5, SO2, скочи на екстремне вредности у дужем периоду?	У члану 23. Закона о заштити ваздуха дефинисано је обавештавање јавности у случају прекорачења концентрација о којој се извештава јавност или концентрација поједине загађујуће материје опасне по здравље људи, а које су утврђене Уредбом о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха.

Светлана Вукајловић, Удружење грађана

Примедба-коментар	Одговор
Када можемо очекивати да се паљење отпада и гума трајно реши. Паљење траје тачно 10 година. За 10 година се много може урадити, а и много живота уништити.	Спаљивање отпада и гума може се решавати и кроз кампање за подизање свести, као и кроз јачање области управљања отпадом и изменама и допунама прописа у области управљања отпадом.

Наташа Глигоријевић, Центар за одрживи развој Србије

Примедба-коментар	Одговор
Да ли планирате да Програм буде усвојен до краја 2021?	У току је процедура за спровођење Јавне расправе која ће бити започета у наредних месец дана, у трајању од 20 дана. Након објављивања Извештаја о спроведеној Јавној расправи, на усклађен документ прибављају се мишљења релевантних министарстава и са комплетном потребном документацијом нацрт Програма се упућује на Владу.
Апсолутно сам сагласна са предлогом Владимира Ђурђевића да се питања из чета пошаљу пројектном тиму, након завршетка састанка, и да се на свако одговори писменим путем и објави на сајту пројекта. Нарочито су важни одговори на питања о паљењу гума и каблова, јер се од тог питања некако сви ограђују и јако је тешко утврдити степене надлежности и предузети конкретне кораке на терену. Ово одговорно тврдим као неко ко се сада активно бави овим проблемом у новобеоградским блоковима 45,71,72.	Материјали са данашње конференције биће доступни на сајту пројекта (https://eas3.euzatebe.rs/rs/vesti/pokrenute-javne-konsultacije-za-nacrt-programa-za-zastitu-vazduha-u-republici-srbiji-sa-akcionim-planom) и Министарства кроз Извештај о спроведеним јавним консултацијама. Питања која се односе на паљење гума и каблова су прослеђена тиму који ради на изради Програма за управљање отпадом од 2021-2031. године, као и на законодавном оквиру у овој области. У наставку следи одговор: „Управљање отпадом је регулисано одредбама Закона о заштити животне средине и Законом о управљању отпадом. Спалљивање отпада је прописано посебном Уредбом о термичком третману отпада, те се такве активности морају спроводити постуци стриктне одредбе. У односу на жалбе које су стигле, а које се углавном односе на незаконито поступање са отпадом од стране физичких лица, односно неформалних сакупљача отпада, који спаљују каблове ради одвајања бакра, такве активности се морају пријавити МУП-у, као кривично дело против животне средине. Одредбе Кривичног законика - члан 260. и 266. тачка 1)“.

Ана Филиповић, РЕРИ

Примедба-коментар	Одговор
Број превремених смрти за РЕФ је ~10000, за WEM је ~7500 да ли то значи да не примењивање НЕРПа је заслужно за ~2500 превремених смрти?	Поред НЕРП-а, ту су и друге мере (обнова возног парка или апарата за домаћинство) које утичу. Мере из НЕРП-а доприносе смањењу емисија загађујућих материја у ваздух и самим тим побољшању квалитета ваздуха и утицаја на здравље становништва. Мора се напоменути да је загађење ваздуха само један од фактора ризика који може утицати на здравствени статус грађана. Поред НЕРП-а имамо и друге стратешке документе као што је Стратегија јавног здравља у РС 2018-2026. година која садржи мере чијом имплементацијом се може утицати на здравствени статус и продужење животног века.
Слажем се са предлогом Владимира Ђурђевића да се питања из чета пошаљу пројектном тиму, након краја састанка, и да се на свако одговори писменим путем и објави на сајту пројекта.	Материјали са данашње конференције биће доступни на сајту пројекта (https://eas3.euzatebe.rs/rs/vesti/pokrenute-javne-konsultacije-za-nacrt-programa-za-zastitu-vazduha-u-republici-srbiji-sa-akcionim-planom) и Министарства кроз Извештај о спроведеним јавним консултацијама.

Зока Јовановић, грађанин

Примедба-коментар	Одговор
Све теме о екологији почињу и завршавају се на местима где је циганима допуштено свакодневно паљење ко зна чега. Прича се стално о некој заштити животне средине, а ми становници Новог Београда свакодневно смо изложени паљењу гума и разних других канцерогених материјала од стране комшија. Недопустиво је да у 21. веку један град не може да се обрачуна са овим и да похапси актере. Заиста је страшно што је на хиљаде људи у блоковима 45, 72 и насељу Ивана Рибара препуштено на милост и немилост и остављени су од стране надлежних да их малтретира група неукних људи. Када решите овај проблем, решићете добар део загађења у Београду.	Ово питање захтева шири приступ за решавање социјалних и образовних аспеката, што овај програм не може да обухвати у довољној мери. Спаљивање отпада је прописано посебном Уредбом о термичком третману отпада, те се такве активности морају спроводити постуци стриктне одредбе. У односу на жалбе које су стигле, а које се углавном односе на незаконито поступање са отпадом од стране физичких лица, односно неформалних сакупљача отпада, који спаљују каблове ради одвајања бакра, такве активности се морају пријавити МУП-у, као кривично дело против животне средине. Одредбе Кривичног законика - члан 260. и 266. тачка 1)“.

